

Список використаних джерел

1. Історія українського селянства: Нариси в 2-х т. / НАН України; Інститут історії України / [В. М. Литвин, В. М. Геєць, В. М. Даниленко, С. В. Кульчицький, В. А. Смолій та ін.] – К.: Наук. думка, 2006. – Т. 2 – 653 с.
2. Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-і рр.) / В. К. Баран, В. М. Даниленко. – Київ: Альтернативи, 1999. – 304 с.
3. Іваненко В. В. Історія Радянської держави (1917–1991 рр.) / В. В. Іваненко, А. І. Голуб, А. Ю. Шевченко: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – Д.: Вид-во ДНУ, 2007. – 576 с.
4. Пашенко В. Православна церква в тоталітарній державі: Україна 1946 – початок 1990-х років / В. Пашенко. – Полтава: АСМІ, 2005. – 631 с.
5. Стоцький Я. В. Українська греко-католицька церква і релігійне становище Тернопільщини (1946–1989). / Я. В. Стоцький. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003. – 432 с.
6. Андрухів І. Релігійне життя на Прикарпатті: 1944–1990 роки: історико-правовий аналіз / І. Андрухів. – Івано-Франківськ, 2004. – 344 с.
7. Релігійна політика в Україні у 1960-х – 1980-х роках і сучасна практика міжконфесійних відносин / [П. М. Бондарчук, В. М. Даниленко, В. О. Крупина, О. Н. Кубальський]. – К.: Інститут історії України НАН України, 2010. – 210 с.
8. Бондарчук П. М. Релігійність населення України у 40-80-х роках ХХ ст.: соціокультурні впливи, особливості, тенденції змін / П. М. Бондарчук. – К.: Інститут історії України НАН України, 2009. – 381 с.
9. Лисак В. Ф. Традиційні цінності у повсякденному житті українського селянства. – Режим доступу: http://www.history.univer.kharkov.ua/book/Lisak_%20V_.pdf.
10. Тевікова О. Вплив політики М. Хрущова в 1953–1964 роках на релігійність населення України / О. Тевікова // Історія релігій в Україні: науковий щорічник. – Львів: Логос, 2008. – Кн. І. – С. 563–572.
11. Лисенко О. Є. До питання про становище церкви в Україні у період другої світової війни / О. Є. Лисенко // Український історичний журнал. – 1995. – № 3. – С. 73–81.
12. Держархів Тернопільської обл., ф. 1833, оп. 5, спр. 438, 24 арк.
13. Дymarский В. Времена Хрущева. В людях, фактах и мифах / В. Дymarский. – М.: АСТ, Астрель, Полиграфиздат 2011. – 352 с.
14. Баран В. К. Україна: новітня історія (1945–1991) / В. К. Баран. – Львів, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2003. – 670 с.
15. ЦДАГО України, ф. 1 оп. 24, спр. 3532, 225 арк.
16. Держархів Тернопільської обл., ф. р-3239 оп. 2, спр. 62, 41 арк.
17. ЦДАГО України, ф. 1 оп. 24, спр. 4829, 158 арк.
18. ЦДАГО України, ф. 1 оп. 24, спр. 5488, 259 арк.
19. ЦДАГО України, ф. 1 оп. 24, спр. 5408, 210 арк.
20. ЦДАВО України, ф. 4648 оп. 1, спр. 144, 292 арк.
21. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 24, спр. 4927, 327 арк.
22. ЦДАГО України, ф. 1, оп. 24, спр. 5407, 157 арк.

Иван Шустак**ВЛИЯНИЕ АНТИРЕЛИГИОЗНОЙ ПРОПАГАНДЫ НА НАСЕЛЕНИЕ ЗАПАДНЫХ ОБЛАСТЕЙ УССР В 1958–1964 ГГ.**

В статье охарактеризованы некоторые аспекты антирелигиозной кампании 1958–1964 гг, роль периодики и кинематографа в распространении атеистического мировоззрения, влияние пропаганды на молодежь и реакцию служителей культа на распространение атеизма.

Ключевые слова: религия, церковь, священник, антирелигиозная пропаганда, верующий, атеизм, западные области УССР.

Ivan Shustak**INFLUENCE OF THE ANTI-RELIGIOUS PROPAGANDA ON THE POPULATION OF THE WESTERN REGIONS OF THE UKRAINIAN SSR IN 1958–1964**

The article described some aspects of the anti-religious campaign 1958–1964 years, the role of periodicals and cinema in spreading atheistic worldview, the impact on youth advocacy, and the reaction of the clergy to spread atheism.

Key words: religion, church, priest, religious propaganda, religious, atheism, the western region of Ukraine.

УДК 630 (477.8) “1970/1990”(045)

Руслан Чигур

**ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСІВ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ
УКРАЇНИ У 1970–1990-Х РОКАХ**

У статті на основі аналізу архівних джерел проведено порівняльну характеристику стану лісів у 1970–1990-х рр., проаналізовані причини негативного впливу на стан лісових ресурсів Західного регіону України лісогосподарських підприємств, колгоспів та радгоспів, запропоновані шляхи покращення стану лісових ресурсів у регіоні.

Ключові слова: Західний регіон України, лісокомбінати, лісозаготівлі, колгоспи, радгоспи.

Ліс та його ресурси займають визначне місце у життєдіяльності людини, мають вагомий вплив на стан та розвиток біосфери. Ліс є легенями планети, із зникненням якого кардинально усе зміниться довкола, негативно вплине на навколишнє середовище.

Об'єктом наукового дослідження є процеси впливу лісогосподарських підприємств на стан лісових ресурсів регіону в контексті історичного аналізу.

Предметом дослідження виступають конкретні форми негативного антропогенного впливу на стан лісів регіону, з'ясування причин і розуміння суті соціально-екологічних процесів.

Метою дослідження є аналіз проблем збереження та використання лісів Західного регіону України внаслідок посилення негативного антропогенного впливу суспільства на їх стан упродовж 1970–1990-х рр.

Автор поставив перед собою такі дослідницькі завдання, як з'ясування причин зростання негативного антропогенного впливу на лісові ресурси регіону; вивчити методи діяльності державних органів влади щодо охорони лісів краю; проаналізувати державні підходи у вирішенні екологічних проблем, пов'язані зі станом лісів у досліджуваній період.

Досліджувана проблема, ще недостатньо ґрунтовно науково проаналізована саме в історичному аспекті. Зокрема, упродовж 1970–1990-х років, видається низка загальнонаукових праць, що стосуються охорони та проблем лісокористування країни таких науковців Н. Анучіна [1], В. Боднара, Д. Телішевського [2], С. Соломіна [3], П. Вакулюка [4], С. Генсірука [5]. У цей період, з'являються наукові праці економічного характеру щодо використання лісів Західного регіону України під керівництвом Г. Симаковича [6], В. Корчемного [7], Ю. Дебринюка, М. Осмола, Т. М'якуша [8]. Проте, саме комплексна історична праця, присвячена аналізу та вивченню впливу суспільства на стан лісових ресурсів України, з'явилася у 2000 р., автором якої є доктор історичних наук, професор С. Васюта [9], але більше увага тут зосереджена на аналізі історичних тенденцій лісокористування південно-східних регіонів України, у меншій мірі Західного регіону.

Негативне антропогенне навантаження на лісові ресурси у 1970-х рр. призвело до негативних змін в усій екосистемі Західного регіону України внаслідок непродуманої господарської діяльності людини: надмірні рубки, інтенсивне використання лісових угідь порушило існуючу в природі лісу рівновагу. В результаті надмірних лісосічних рубок, безсистемного та наземного спуску деревини значно порушується поверхня ґрунту, з 69–90 % площі лісосіки повністю зноситься лісова підстилка. Це погіршує гідрологічну властивість гірських схилів, посилює змив ґрунту і призводить до сільових явищ [10, с. 58].

Ще з XIX століття внаслідок інтенсивного розвитку лісового господарства були викликані значні зміни у лісах Карпат. До 1974 р. площа букових лісів зменшилась на 272 тис. га, змінилась їх структура, а залишки природних лісів склали близько 40 тис. га (0,3 %) вкритої лісом площі [11, арк. 7]. Особливу безгосподарність у відношенні до лісу проявляли лісокомбінати та лісові господарства в українській частині Карпат упродовж 1950 – початку 1980-х рр. Негативно вплинуло на стан лісів Карпат зростання у 1970-х рр. лісосічних відходів, які лісокомбінати могли б залучити до господарської діяльності, але натомість ставилися до цього питання безгосподарно. Лише у першій половині 1970 років у карпатських лісах лісосічних відходів нараховувалося щорічно більше 500 тис. т. Відходи від лісозаготовок на комбінаті “Прикарпатліс” складали приблизно 550 тисяч м³ щороку, на лісосіках залишалось 49,4 %, тобто близько половини усіх ресурсних відходів [12, арк. 16].

Негативно на лісові ресурси впливала діяльність колгоспів і радгоспів, у віданні яких теж перебувала значна площа лісів. Так, зокрема, у Волинській області внаслідок перевірки у 1970 р. встановлено, що більшість радгоспів не приділяли уваги лісам і не забезпечували ведення господарства на належному рівні. Внаслідок безсистемних рубок, несвоєчасного заліснення не вкритих лісом площ, відсутності догляду за насадженнями, ліси були низькопродуктивними. Переважна більшість радгоспних лісів не були лісовпорядковані, потребували проведення на

десятьках тисяч га поновлення та реконструкції насаджень. У 1970 р. радгоспи Волинської області, у яких налічувалося більше 2 тис. га лісокультурного фонду, жодного гектару лісу не посадили. У більшості випадків рубки догляду за лісом не проводилися, або проводилися у незначних обсягах. Такий же стан лісів спостерігався у радгоспах Рівненської і Львівської областей. Низка радгоспів допускали самовільні рубки лісу та рубки головного користування понад встановлений розмір [13, арк. 26]. Також колгоспи і радгоспи неохоче і повільно передавали ліси у Держлісфонд [14, арк. 31]. Таким чином, колгоспи, радгоспи не були зацікавлені у збереженні та відтворенні лісових угідь, хибним було відведення лісових масивів у відання колгоспів і радгоспів. Як засвідчують факти, ці господарства не мали навиків з їх охорони, а займалися лише їх експлуатацією.

На незадовільному рівні вирішувалося питання створення лісосмуг у 1970–1980-х рр., навпаки їх площа зменшувалася. Такий стан був наслідком невпорядкованого обліку лісорозведень. Так, в УРСР створенням полезахисних смуг займалися господарства 6 міністерств, але звітували центральному статистичному управлінню лише Міністерства лісового господарства та лісової і деревообробної промисловості УРСР [15, арк. 44].

У Західному регіоні України не виконувалися плани догляду за лісом, продовжувалося порушення лісового комплексу. Так, на середину 1970-х рр. план лісовідновлення у Тернопільській області був виконаний на 37 %, а план рубок догляду за лісом на 11 %. Самовільні рубки лише у 1976 р. склали 1,3 тис. га, Львівській – 1,5 тис. га, Рівненській – 1,4 тис. га. У Волинській області колгоспні ліси становили 2,2 тис. га, у Рівненській – 1,1 тис. га. У колгоспних і радгоспних лісах Закарпатської області самовільні рубки склали 2519 м³, в Івано-Франківській – 1534 м³, Львівській – 1209 м³ [16, арк. 10–11].

Незадовільний стан лісів Західного регіону України пояснювався низкою причин: з боку деяких лісокомбінатів допускалася формальність у проведенні обстеження і ведення лісових господарств; матеріали обстеження лісових господарств були відсутніми, через недостатню розвиненість переробки деревини, недостатньої утилізації відходів, нераціонального призначення насаджень в рубку, низького рівня механізації лісогосподарських робіт. Значної шкоди лісам Західного регіону України завдавало тракторне трелювання лісу, внаслідок чого пошкоджувалася значна частина лісового фонду. Основною причиною занедбаності лісового фонду області була незацікавленість влади у його поліпшенні, так як не було конкретної допомоги з боку обласного управління сільського господарства, не створено відповідного органу, який би надавав технічну допомогу та контролював ведення лісового господарства [17, арк. 19].

У Закарпатській області лісова площа займає половину її території. Надзвичайно важлива роль гірських лісів не тільки у забезпеченні народного господарства лісопродукцією, а в кліматотворчих процесах, ґрунтозахисному, водорегулюючому, санітарному відношенні. Проте, в області спостерігалася низка негативних тенденцій, що позначилося на стані лісових масивів: неякісне проведення догляду, невиконання планів прорідження та прохідних рубок, розробка здорових насаджень замість пошкоджених (Ясінський, Усть-Чорнянський, В. Бичківський лісокомбінати). У колгоспних лісах плани посадки щороку не виконувалися, в результаті чого лісові масиви знецінювалися. Щороку спостерігалася чимало самовільних рубок та перерубів, що наносило шкоду лісовому господарству, не по-господарському використовувалися вирубані дерева, цінні відходи деревини спалювалися на деревообробних комбінатах, а тирса вивозилася і висипалася у річки [18, арк. 40–41]. Колгоспи, на які покладався обов'язок дбати про посадку, зростання лісів, цим питанням не приділяли уваги. План проведення освітлення й очистки лісу колгоспами було виконано лише на 51 %, прорідження – 35 %, прохідних рубок – 28 %. Специфікою Закарпаття було те, що тут самовільні рубки щорічно досягали значних розмірів, у той же час плани лісовідновних робіт були надто заниженими, зовсім не планувалася реконструкція малоцінних лісів, суцільні лісосіки своєчасно не заліснювалися, заростали чагарниками та малоцінними породами. Рубки догляду в молодняках не проводились, а рубки головного користування велися безсистемно [19, арк. 23].

У середині 1980-х рр. лісовий масив Волині становив понад 700 тис. га, з них 418 тис. га – державний лісовий фонд, проте, питаннями лісовідновлення, створення лісових насаджень здебільшого переймалися районні організації українського товариства охорони природи, створюючи щороку чималі лісові масиви [20, арк. 39].

У Рівненській області основною проблемою був стан колгоспних лісів, площа яких на початку 1970-х рр. нараховувала 120,8 тис. га, які перебували у незадовільному стані. Райони області щорічно не виконували планів лісовідновних робіт. На середину 1980-х рр. радгоспи області, за якими були закріплені значні площі лісів, так і не зайнялися питаннями посадки лісу, а в колгоспних лісах було насаджено лісів на площі 400 га, непокрита ж площа складала 10 тис. га. Усе це було наслідком інтенсивної, невиправданої вирубки деревини, мінімальна кількість посаженого лісу

просто не встигала відновлюватися внаслідок швидких темпів лісових рубок. І надалі рубки догляду за лісом проводилися не належним чином або зовсім не здійснювалися [21, арк. 21–22].

Таким чином, проблеми охорони і раціонального використання лісових угідь у Рівненській області упродовж 1970–1980-х рр. так і не були вирішені, в основному через безгосподарність, безвідповідальність керівників колгоспів, радгоспів, лісокомбінатів і органів державної влади.

У Львівській області становище колгоспних і радгоспних лісів не відрізнялося від їх стану в сусідніх областях Західного регіону. У 1975 р. площа лісів області становила 92,5 тис. га, що складало 14,6 % до загальної площі лісів. Проте через надмірне антропогенне навантаження у попередні роки в насадженнях переважали молодняки – 54 % і середньовікові насадження – 33 %. Через недбале ставлення до лісу продуктивність колгоспних і радгоспних лісів була удвічі нижчою від державних лісів, а площа чагарників у колгоспних і радгоспних лісах досягла 25,4 тис. га. Радгоспи були неспроможні забезпечувати комплексне використання заготівельної деревини та їх відходів, не були оснащені відповідними технічними засобами для проведення лісогосподарських і лісозаготівельних робіт [22, арк. 16–17].

У неналежному стані перебували колгоспні і радгоспні ліси й на Івано-Франківщині. Колгоспні ліси на початку 1970-х рр. становили 98,4 тис. га, радгоспні – 5,6 тис. га. Щорічно відбувалися численні порушення ведення лісових робіт: самовільні рубки, несвоєчасне очищення лісосік. В загальному господарська діяльність лісокомбінатів окреслювалася такими негативними чинниками: залишення у лісі деревини після терміну встановленого для використання, залишення на літній період деревини, повільні темпи розробок пошкоджених насаджень, несвоєчасне проведення лісовідновних та лісовпорядкувальних робіт [23, арк. 21–22]. Отже, ліси Івано-Франківської області впродовж 1970–1980-х рр. характеризувалися як розбалансовані, технічно пошкоджені, захаращені.

У незадовільному стані перебували колгоспні і радгоспні ліси і в Тернопільській області. У 1970–1980-х рр. ліси Тернопільщини займали 12 % її території. Щорічно спостерігалися самовільні рубки і розкрадання лісу в лісогосподарствах, колгоспах і радгоспах, мали місце випадки, коли великі самовільні рубки виявлялися неплановими ревізіями. У той же час у лісництвах ніхто не знав, яка кількість нереалізованої продукції лежить на лісосіках, за неї практично ніхто не ніс відповідальності, не виконувалися плани посадки лісу, не було налагоджено облік виконаних робіт, що завдавало непоправної шкоди лісовим угіддям [24, арк. 8–9].

Іншою важливою проблемою, що впливала на стан лісового фонду, було здійснення лісозаготівлі, яка щорічно зростала. Так, щороку в СРСР збиралось до 170 млн м³ відходів лісу. За усі п'ятирічки, включаючи і воєнні роки, у державному лісовому фонді СРСР заготовлено біля 17 млрд м³ деревини. Слід відмітити, що основні об'єми лісозаготівель припадали на райони Карпат – 85–90 % загального об'єму лісокористування в УРСР [25, арк. 27–28]. У зв'язку із цим, у багатьох районах Карпат до катастрофічного рівня на початку 1990-х рр. зменшилась загальна лісистість [26, арк. 41–42].

Упродовж 1970–1980-х рр. в УРСР спостерігалось зниження обсягів посадки лісу в 1,7 рази. У той же час найбільші рубки, що перевищували 1 млн м³ щороку, велися у Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Рівненській областях. Найвищим рівнем інтенсивності лісозаготівель характеризувалися Чернівецька і Тернопільська області [27, арк. 23].

У 1990-х рр. і надалі залишалися невирішеними питання, які стосувалися розвитку лісового комплексу. Так, у Надвірнянському, Делятинському лісокомбінатах Івано-Франківської області і міжгосподарському лісгоспі за рахунок санітарно-вибіркових рубок у 1990-ті рр. вирубувалося близько 30 тис. м³ ліквідної деревини, тобто половина лісосічного фонду від рубок головного користування (60 тис. м³) [28, арк. 34–35].

Антропогенний вплив та технологічне використання лісових ресурсів у середині 1990-х рр. набрали загрозливої форми, адже кожен другий гектар лісу в Україні – рукотворний. Загалом, загальний стан лісів України не відповідав еколого-економічним вимогам, лісосировинна база була виснаженою, хоча обсяги лісозаготівель зменшилися. Основним чинником, що негативно впливав на стан лісів у 1990-х рр. була практика штучного відновлення лісу, без врахування типу лісорослинних умов [29, арк. 36–37].

Катастрофічне становище склалось у лісах Тернопільщини, у 1990-х рр., що перебували в користуванні сільськогосподарських підприємств, де допускалися масові самовільні рубки, захаращеність лісових насаджень, що значно погіршувало їх санітарний стан. Внаслідок відсутності догляду за колгоспними лісами, їх охорони, область щорічно не отримувала близько 40 тис. м³ приросту деревини. Лісовпорядкуванням займалися лише на п'ятій частині площ, постійно відбувалося грубе порушення лісового кодексу. Лісистість області становила 13,1 %, що нижче від середнього показника в Україні на третину [30, арк. 4–5]. На початку 1999 р. лісовий фонд Тернопільської області становив 198,2 тис. га, з яких вкриті лісовою рослинністю 186,8 тис. га. Мали

місце самовільні рубки, в основному це стосувалося некооперативних лісів агропромислових формувань, які із зміною форм власності, практично втратили господаря [31, арк. 7–8].

Подібне становище наприкінці 1990-х рр. склалося й на Буковині: порушувалися правила проведення рубок головного користування, відбувалося безсистемне трелювання деревини, проведення рубок без технологічних карт, захарашення лісосік, несвоєчасне вивезення деревини. Площа лісів Чернівецької області становила 258 тис. га – 31,7 % усієї території області. Лісовідновні заходи здійснювалися неякісно, проекти лісових культур склалися примітивно, рубки догляду за лісом проводилися несвоєчасно, неякісно або зовсім не проводилися. Значна частина працівників лісової охорони не мала спеціальної освіти. Технічна документація з ведення лісового господарства використовувалася незадовільно, або взагалі не велася. Розвиток лісового господарства здійснювався на низькому рівні і не відповідав сучасним вимогам [32, арк. 14–15].

У Львівській області загальна площа лісового фонду наприкінці 1990-х рр. становила 681 тис. га, лісистість території – 28 %. Надмірне вирубування лісів у Карпатах призвело до глибокого порушення вікової і породної структури лісів, до зменшення їх гідрологічної ролі, водо- і ґрунтозахисних функцій, продовжувалися несанкціоновані рубки і порушення лісового комплексу. Рубки головного користування здійснювалися шляхом суцільних рубок з використанням важкої тракторної техніки. Транспортування деревини при лісорозробках проводилося за застарілими технологіями та технікою, що залишилася у спадок від екстенсивних і енергоємних методів господарювання без врахування особливостей і умов гірської частини Карпат [33, арк. 18–19].

На Закарпатті у 1990-х рр. залишалися актуальними такі проблеми: завершення експертизи матеріалів лісовпорядкування, контроль за своєчасним залісненням ділянок та створення захисних лісонасаджень, підготовка пропозицій з ведення лісового господарства у лісах сільгосп підприємств у зв'язку із проведенням агропромислової реформи, впровадження природозберігаючих технологій для транспортування деревини у гірських умовах [34, арк. 21–22].

У Рівненській області в 1999 р. загальна площа лісів становила 842,6 тис. га, покрита лісом – 728,3 тис. га. Проблемою залишалася становище колгоспних лісів, що займали 18 % загальної площі лісів. Намітилася стійка негативна тенденція до зменшення обсягів лісовідновлювальних робіт. У більшості господарств ведення лісового господарства перебувало на вкрай низькому рівні, відбувалося планомірне знищення більш цінних деревостанів, майже нормою стали самовільні рубки. У більшості випадків рубки догляду проводилися у легкодоступних місцях, не рідко з частою повторністю. Таким чином, починаючи з 1988 р. в області намітились тенденції деградації лісів, продуктивність лісів та їх біологічна стійкість почали знижуватись [35, арк. 48–49].

Загальна площа земель лісового фонду Івано-Франківської області наприкінці 1990-х рр. складала 626,6 тис. га, з них вкрита лісом – 569,1 тис. га. Починаючи з середини 1980-х рр., у зв'язку з інтенсивними рубками проміжного користування, особливо санітарними, продуктивність лісів та їх біологічна стійкість почали знижуватися. Реорганізація лісового господарства не призвела до позитивних зрушень у цій галузі. Основною функцією держлісгоспів залишалася заготівля деревини [36, арк. 23–24].

У середині 1990-х рр. розпочалися дискусії з проблем розвитку та стану лісового фонду в Україні. Низка вчених вважали, що створення функціонально-економічної системи управління, орієнтованої на нормалізацію лісового фонду і розширене відтворення лісових ресурсів є основною умовою стійкості лісогосподарського виробництва при ринковій економіці. Але лісоводам повинно бути надане право володіння і розпорядження продукцією і доходами від неї [37, с. 27].

На нашу думку, для забезпечення України лісовими ресурсами необхідно проведення глибоких перетворень у сфері лісовирощування і лісокористування, споживання, узгодження лісової експлуатації з економічними вимогами. Тому потрібно збільшити площу лісів за рахунок поетапного вилучення із сільського господарства низькопродуктивних еродованих земель з метою їх подальшого заліснення; розробки економічного механізму прискореного розвитку ринкових відносин у сфері використання і відтворення лісових ресурсів; забезпечення жорсткого заощадження деревини в сфері споживання на основі вдосконалення внутрігалузевої структури лісопромислового комплексу; розширення в кожній природній зоні мережі природоохоронних територій за рахунок ділянок, які залишилися у природному стані і є типовими для певного регіону з метою формування регіональних екологічних систем та створення на їх основі єдиної екологічної системи природоохоронних територій України площею 6–6,5 млн га та організації екологічного моніторингу для спостереження і контролю за станом природних ресурсів і навколишнього середовища; здійснення комплексу лісогосподарських заходів зі зниження радіоактивного забруднення лісового фонду та розробки науково обґрунтованої системи ведення лісового господарства у забруднених радіонуклідами лісах.

Необхідно сформулювати нові засади ефективного лісокористування в регіоні, системно узгодити цикли вирощування, комплексного використання, відновлення та охорони лісів. Вирішити такі завдання, як вдосконалення структури способів рубок головного користування в лісах, збільшення питомої ваги насінно-лісосічних, вибіркових і лісосічних рубок із збільшеним періодом прилягання лісосік, обмеження суцільних рубок у гірських лісах; удосконалення методики визначення розрахункової лісосіки відновлення деревостанів, які відповідають корінним типам лісу; забезпечення оптимальної густоти лісових доріг; впровадження інтегрованої системи лісозахисних заходів.

Вкрай необхідним є створення ефективних правових засад та документів виконавчої влади щодо налагодження оптимальної взаємодії природних і виробничих комплексів, збереження усього багатоманіття флори та фауни України. Відсутність реального господаря лісових багатств України може призвести до їх подальшої деградації.

Список використаних джерел

1. Анучин Н.П. Лесное хозяйство и охрана природы / Н.П.Анучин. – М.: Лесная промышленность, 1986. – 264 с.
2. Боднар В.С., Телішевський Д.А. Комплексне використання і охорона лісів / В.С. Боднар, Д.А.Телішевський. – К.: Урожай, 1985. – 184 с.
3. Соломина С.Н. Взаимодействие общества и природы / С.Н.Соломина. – М.: Мысль, 1983. – 252 с.
4. Вакулук П.Г. Ліс і людина / П.Г.Вакулук. – К.: Урожай, 1989. – 272 с.
5. Генсирук С.А. Леса України / С.А. Генсирук. – М.: Лесная промышленность, 1975. – 280 с.
6. Симакович Г.В. Волинський ліс / Г.В.Симакович. – Львів: Каменяр, 1975. – 63 с.
7. Корчемний В.Г. Зелені скарби Поділля / В.Г. Корчемний. – Тернопіль, 1994. – 120 с.
8. Лісовирощування в Західному регіоні України: навчальний посібник / [Ю.Дебринюк, М.Осмола, Т.Мякуш]. – Львів: Світ, 1994. – 407 с.
9. Васюта С. І. Радянський екоцид в Україні: історичні витоки, труднощі подолання / С. І. Васюта. – Тернопіль: Астон, 2000. – 536 с.
10. Чубатий О. В. Захисна роль Карпатських лісів / О. В. Чубатий. – Ужгород: Карпати. – 1968. – 205 с.
11. Держархів Львівської обл., ф. 221, оп. 2, спр. 7758, 62 арк.
12. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 2073, оп. 1, спр. 210, 34 арк.
13. ЦДАВО України, ф. 5105, оп. 3, спр. 769, 147 арк.
14. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 13, спр. 6804, 53 арк.
15. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 14, спр. 698, 108 арк.
16. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 14, спр. 699, 115 арк.
17. Держархів Чернівецької обл., ф. 4, оп. 9, спр.7406, 277 арк.
18. Держархів Закарпатської обл., ф. 2469, оп. 1, спр. 85, 48 арк.
19. Там само, спр. 93, 70 арк.
20. Держархів Волинської обл., ф. 16, оп. 7, спр. 1530, 64 арк.
21. Держархів Рівненської обл., ф. 2275, оп. 1, спр. 230, 33 арк.
22. Держархів Львівської обл., ф. 221, оп. 2, спр. 7389, 59 арк.
23. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 31, оп. 1, спр. 10, 47 арк.
24. Держархів Тернопільської обл., ф. 3227, оп. 1, спр. 118, 34 арк.
25. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 14, спр. 701, 94 арк.
26. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 14, спр. 704, 66 арк.
27. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 14, спр. 706, 51 арк.
28. Держархів Івано-Франківської обл., ф. 31, оп. 1, спр. 40, 67 арк.
29. ЦДАВО України, ф. 2, оп. 14, спр. 707, 44 арк.
30. Держархів Тернопільської обл., ф. 3307, оп. 1, спр. 123, 22 арк.
31. Там само, спр. 124, 18 арк.
32. Держархів Чернівецької обл., ф. 4, оп. 9, спр. 7137, 36 арк.
33. Держархів Львівської обл., ф. 221, оп. 2, спр. 8983, 92 арк.
34. Держархів Закарпатської обл., ф. 2469, оп. 1, спр. 110, 72 арк.
35. Держархів Рівненської обл., ф. 2275, оп. 1, спр. 235, 98 арк.
36. Держархів Івано-Франківської обл., ф.2073, оп. 1, спр. 212, 166 арк.
37. Костенко Л. І. Деякі аспекти екологічних проблем в лісовому господарстві / Л. І. Костенко // Лісовий журнал. – 1995. – № 2. – С. 27.

Руслан Чигур

ПРОБЛЕМЫ СОХРАНЕНИЯ И ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛЕСОВ ЗАПАДНОГО РЕГИОНА УКРАИНЫ В 1970–1990-Х ГОДАХ

В статье на основании архивных источников произведен сравнительный анализ состояния лесов в 1970–1990-х гг., проанализированы причины отрицательного влияния на состояние лесных ресурсов Западного региона Украины лесохозяйственных предприятий, колхозов и совхозов, предложены пути улучшения состояния лесных ресурсов в регионе.

Ключевые слова: Западный регион Украины, лесокосбинаты, лесозаготовки, колхозы, совхозы.

Ruslan Chygur

PROBLEMS OF MAINTENANCE AND USE THE WESTERN REGION OF UKRAINE IN UKRAINE IN 1970–1990TH.

Comparative analysis of the forests state in 1970–1990th is conducted in the article based on the archived sources, also the reasons of the negative influence on the state of forests resources of the Western region of Ukraine in timber industry enterprises, collective farms and the ways of improvement of the forests state resources in the region are proposed.

Key words: Western region of Ukraine, timber industry enterprises, logging, collective farms, state farms.